

text Natalie A. Rollko | foto Lukáš David

Když jsem před časem pro jednu zahraniční společnost připravovala fotografování a natáčení s Antonínem Kratochvílem, jedním z asistentů byl Pavel Sterec. Hned mě upoutaly jeho názory, způsob práce a charismatická osobnost, z níž jsem cítila obrovskou dávku kreativity. Nevěděla jsem ani, kdo to je, ani co dělá. Brzy se ale ukázalo, že patří mezi úspěšné umělce a finalisty Ceny Jindřicha Chalupického.

Pavel Sterec

Umělecká špionáž

Napříč Mensou

Vaše aktuální výstava, kterou právě procházíme, je zaměřena na lidi s nadprůměrnou inteligencí, sdružující se ve společnosti Mensa. Proč právě toto téma?

Historie tohoto umělecko-výzkumného projektu sahá do roku 2010. Vznikl v kooperaci

s ruským, v Čechách žijícím umělcem Vasilem Artamonovem. Společně jsme se infiltrovali do Mensy, což je organizace, která sdružuje lidi s IQ nad 130. Naším cílem bylo udělat menší kritickou sondu do této společnosti, protože nám připadá jako klub elitářů, kteří vytvářejí umělé hranice napříč společností.

Naším cílem bylo udělat menší kritickou sondu do Mensy, což je organizace, která sdružuje lidi s IQ nad 130, protože nám připadá jako klub elitářů, kteří vytvářejí umělé hranice napříč společností.

Jak se vám povedlo dostat se do této uzavřené komunity?

Začali jsme chodit do výtvarného kroužku Mensy. Řekli jsme, že jsme umělci a chceme pozorovat, jak dělají umění oni, „když jsou tak chytrí“. Postupně jsme se dostali do kontaktu s ostatními členy, pro které jsme vymysleli dost manipulativní dotazník. Právě díky němu jsme se dozvěděli, jaké mají názory na společnost jako takovou. Tady, v těchhle boxech (Pavel ukazuje na několik světelných panelů) jsou vystaveny odpovědi a grafy z šetření. A tady na té velké bílé stěně s nápisem v punkovém stylu je jedna z odpovědí, která je dost strašidelná: „Chráníme chytré před hloupými!“

Jak lidé z Mensy definují hloupost?

Definují ji testy. I když měří jenom jeden druh inteligence, nebrání jim to v tom, že se cítí jako univerzální elita. Navíc jsou hodně propojeni s politickými stranami a testováním dětí na školách získávají nemalý kapitál, s nímž pak dál pracují. Chtěli jsme to problematizovat.

A co symbolizuje tato obří hlava?

Tohle je kopie frenologické hlavy. Dělal se v devatenáctém století, kdy se věřilo, že v určitých místech lidského mozku jsou centra, která jsou napojena na konkrétní aktivity a dají se takto graficky znázornit. My jsme si z toho udělali srandu. Navrhli jsme mapu Mensy, tvořenou jejími kluby, které jejich členové navštěvují. Tady se nachází mozkové centrum Dračího doupěte, tady zas Centrum zbraní, tady je místo pro Lego a podobné věci. (Pavel mi vysvětluje význam jednotlivých barevných políček, nakreslených na bustě.) Mensa by měla plnit poslání využívat inteligenci ve prospěch lidstva, místo toho se však její členové zabývají těmito bizarními věcmi. Třeba včetně Klubu gurmán. A k tomu všemu využívají finančních prostředků získaných testováním...

Jak vypadá profil člena Mensy? Jaký je věkový průměr, dominují muži nebo ženy?

Ten výzkum není reprezentativní. Je dost obtížné získat kontakty na všechny členy. Infiltrovali jsme se do jedné z buněk a požádali o kontakty. K dispozici jsme dostali sto třicet e-mailových adres na různé členy Mensy, s nimiž jsme udělali dotazník. Takže přesná data nemáme.

A jak vy ho vnímáte?

Součástí této minivýstavy je ještě plakát. Jsou na něm texty od filozofa Martina Škabrahya, který rozebírá témata jako aristokracie myslí – a tím jsme se nechali inspirovat. Na druhou stranu plakátu jsme nakreslili dvě inteligentní zombie s Rubikovou kostkou a knihou a pod tím jsme umístili krátký text: „Co udržuje elity při životě?“ Vyšli jsme z verše „Co udržuje lidstvo při životě...“ z jedné Brechtovy písně. Otočili jsme ho na elity.

Napříč NEHYBNOU SMĚNOU
**S Pavlem sedíme nad jeho portfoliem a po-
 vidáme si o další jeho výstavě...**

V **NEHYBNÉ SMĚNĚ** jsem vyšel ze zjištění, že v Mikronésii existuje jeden ostrov, kde používají kamenná platidla. Jsou to obrovské kamenné mince, které bývají větší než dospělý člověk. Protože se ta mince nedá přenést, zůstává ve veřejném prostoru mezi chýšemi. Kolem „obíhají“ majitelé a ne mince, jak je tomu u nás.

Jakou má hodnotu?

Podle toho, jak je těžká a velká. Ostrov navštívila spousta etnologů a ekonomů, kteří se tímto fenoménem zabývali a následně na něm vysvětlili své teorie. Na ostrov začali jezdit Evropani s obrovskými kameny, které vyrobili za účelem výměnného obchodu s domorodci. Ostrovani mince přijali, ale řekli, že i když jsou jejich mince menší a lehčí, mají pro ně větší hodnotu, protože jsou historicky starší a vědí, komu patří předtím. Tím se ukázalo,

že symbolická hodnota je pro ně důležitější než fyzická hmotnost spojená s prací.

Tou mincí se platí i dnes?

Pro běžné obchody se používají dolary. Pro velké byznysy, rodinné obchody nebo svatby se kamenná mince používá pořád.

Neumím si představit, jak tu minci přesouvají...

Toto téma jsem spojil s návštěvou českého experimentálního archeologa Pavla Pavla, který se vytrvale zabýval tím, jak v historii přemísťovali artefakty obrovské váhy, například sochy na Velikonočním ostrově. Na sídlišti ve Strakoncích společně s kamarády připravil model těchto soch a pokoušel se přijít na to, jakým způsobem je přesouvali. Jako umělec jsem v tomto příběhu našel určitou metaforu spojenou s tíhou a hodnotou prací. Od Pavla jsem získal originální dokumenty jeho experimentů, které jsem na výstavě prezentoval společně s kopií obří mince. Ještě jsem přidal stěnu z plexiskla, symbolizující ekonomické teorie neviditelné ruky trhu,

a sluchátka, z nichž si návštěvník výstavy mohl poslechnout rozhovor se známým ekonomem Tomášem Sedláčkem, s nímž jsem diskutoval právě o fenoménu kamenné mince, symbolickém kapitálu a hodnotě práce.

Napříč Cenou Jindřicha Chalupického
Do finále Chalupického ceny jste se dostal prací DVA MALÉ PRŮSEČNÍKY NA MALÉ VERTIKÁLE. Zní to dost matematicky. Můžete projekt přiblížit?

Byla to opět instalace složená z několika věcí. Hledal jsem předměty, kterými bych dokázal vyjádřit nejvyšší vertikálu. Z Národního muzea jsem si půjčil stalagmit a meteorit. Stalagmit roste zdola nahoru a meteorit pochází z vesmíru. Jejich pomyslným spojením vznikne symbolická vertikála. Navíc oba kameny jsou z prostředí mimo lidský život. To mě zas inspirovalo k tomu, abych našel dva horizontální formáty z mezilidské komunikace. Nakonec jsem využil „speed dating“, kde se seznamuje každý s každým. Seznamku jsem uspořádal v observatoři. Druhou akcí bylo setkání s vědci ve stylu „živé knihovny“ v jeskyni... Takže jsem tu symbolickou vertikálu protnul dvěma horizontálními událostmi, kde se lidé setkávají „z očí do očí“.

Napříč Pavlem Sterecem

Jakým způsobem si vybíráte témata?

Většinou se to nabaluje jako sněhová koule. Aktuálně pracuji na projektu, který se dotýká tzv. akademie třetího věku. Není to reklamní projekt. Zajímá mě fenomén vzdělávání bez jasné budoucnosti. Pracuji na něm už několik měsíců a teď studuji, jak fungují rady starších. V naší společnosti už nic takového není. V některých evropských zemích si naopak názorů starších váží a dokonce tam existuje i nějaká struktura. Například v Černé Hoře mají ve vesnicích zvláštní místa s kamennými sedáčkami, kde se schází rada starších a diskutuje o různých tématech. Mladší generace je může, a nemusí akceptovat, ale dává jim vždy prostor k vyjádření. Pak mi přišlo zajímavé si konečně přeložit studentskou hymnu Gaudeamus igitur, která je vlastně o strachu ze stárky a smrti. Mállokdo jí rozumí, protože se zpívá latinsky. No a ještě jsem stihnul zaběhnout do barrandovských kostyméren a nechal si přinést šedivé paruky, na kterých je vidět, jak souvisely s nějakým společenským statutem. Dnes chce každý vypadat mladě... Postupně sbírám data a vymyslím způsob, jak je předat divákovi. Tento projekt bude vystaven v Rumunsku.

Proč právě v Rumunsku?

To, co dělám, je bídná obživa. Nedělám obrazy, které si někdo pověsí na zeď, proto spolupracuji s různými institucemi, díky nimž jezdím třeba na rezidence či tvůrčí pobyty. V Bukurešti jsem byl na takovém pobytu a s tím souvisí také prostor pro výstavu. Je zajímavé, že v Rumunsku žádná akade-

mie třetího věku není. Nemám iluzi o tom, že moje výstava způsobí velký rozruch, ale toto téma bude v širším plénu diskutované a třeba to k něčemu povede.

Kdy došlo k rozhodnutí, že se chcete na sto procent věnovat právě umění?

Moje osobní historie je dost složitá. Studoval jsem na židovském gymnáziu. Postupně se pro mě stalo umění cestou, jak se zabývat věcmi, které jsem už znal. Nejdřív to byl duchovní popud. Ten se časem transformoval do umělecké práce.

Ovládáte jidiš?

Učil jsem se moderní hebrejštinu.

Jaké jsou reakce na vaše projekty?

Nejsem typ umělce, který by dělal kontroverzní gesta. Moje cesta je spíše analyzovat a stavět strukturu z informací, které se kolem mě hromadí. Snažím se, aby mé práce měly nějaký odkaz. Nejsou to jenom formální věci. Studoval jsem v malířském ateliéru, v ateliéru konceptuální tvorby, teď studuji fotografii... Je mi jedno, s jakým médiem pracuji, jde mi především o obsah.

Jak si sebe představujete za pár let?

Snažím se dávat maximum času do toho, co mě zajímá. Moc nemyslím dopředu, protože kdybych myslel, tak bych nedělal to, co dělám teď... ■

■ Frenologická hlava

PAVEL STEREC | * 1985

Žije a pracuje v Praze. Vystudoval na Akademii výtvarných umění a v současnosti pokračuje v doktorandském studiu na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze.

V roce 2011 se stal finalistou Ceny Jindřicha Chalupického a letos ceny Start Point. Jeho práce byly v tomto roce k vidění například na výstavě **OSTROVY ODPORU** v Národní galerii v Praze, na přehlídce **VI. ZLÍNSKÝ SALON MLADÝCH** nebo na samostatné výstavě **NEHYBNÁ SMĚNA** v Atriu Moravské galerie v Brně. Je členem umělecké skupiny P.O.L.E.

▼ inzerce

www.czechcentres.cz
www.nocliteratury.cz

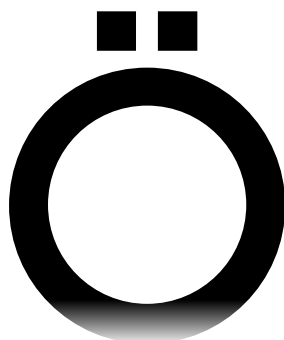

Česká centra Vás zvou
na další setkání s literaturou.

**NOC
LITERATURY**

**15. května 2013
18.00 – 23.00**

Letná

European Literature Nights
2012–2014

NOC LITERATURY.

Setkání s příběhy a městem tak, jak ho neznáme. Sedmý ročník literárního happeningu Českých center představí výběr ze současné evropské literární scény a poodhalí kouzlo velkých i malých literatur v přednesu hereckých osobností na atraktivních či běžně nedostupných místech Prahy 7.

Generální
partner sítě
Českých
center:

Hlavní
partner:

Hlavní
mediální
partner:

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

Mediální
partneři:

ČESKÝ ROZHLAS
1923–2013 | 90 let

classicfm
98.7

EXPRES 90.3

REVOLVER
REVUE

ArtMap

LITERÁRNÍ
NOVINY

XANTYPA

REVUE
LABYRINT

ČESKÁ POZICE.CZ

5+2dny
regionální týdeník

Partneři:

BOOKWORLD.CZ
SVETKNIHY.CZ

Dopravní podnik
hlavního města Prahy

PRAHA
7

PRAHA
MĚSTO
LITERATURY

MAGNESIA

Národní divadlo

Kultura

Tento projekt byl
realizován za finanční
podporu Evropské unie.